

Роль Педагогічного музею України у формуванні національної свідомості

Т.О.Рудницька

Педагогічний музей України, м.Київ

Для успішного будівництва демократичної Української держави необхідно, щоб підростаючі покоління мали високу національну свідомість, основою якої виступає національна самосвідомість. Виховуючи в них любов до Батьківщини, ми формуємо гідне майбутнє нашого українського народу. Активними членами суспільства стає та молодь, яка досконало знає звичаї і традиції свого народу та своє коріння. Особлива історична відповідальність покладається на такі культурно-освітні заклади, як музеї, високе покликання яких — виховувати свідомих патріотів, громадян незалежної України. У Законі України "Про музеї та музейну справу", прийнятому 29 червня 1995р., зазначено, що музеї як культурно-освітні та науково-дослідні заклади призначені не тільки для вивчення, збереження та використання пам'яток матеріальної і духовної культури, але й для прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини [2].

Педагогічний музей України виконує, окрім науково-дослідної функції, ще й функції організації вільного часу, освіти і виховання. Вони обумовлені пізнавальними і культурними запитами суспільства і здійснюються в різних формах експозиційної і культурно-освітньої роботи музею.

Маючи цінні історико-педагогічні пам'ятки, Педагогічний музей України відіграє важливу роль у вирішенні проблеми поширення знань про історію освіти, педагогічний досвід різних часів, виховує шанобливе ставлення до надбань культури рідного народу. У фондах Педагогічного музею України зберігаються безцінні примірники книг, що є частиною національного культурного надбання держави. У 2001 р. колекцію стародруків Педагогічного музею України визнано науковим об'єктом, що становить національне надбання (Постанова Кабінету Міністрів України №1709 від 19.12.2001 р.), а у 2009 р.

Міністерством освіти і науки України цю колекцію внесено до відповідного Державного реєстру (свідоцтво № 81 від 19.02.2009 р.). [5, 2]

Науковий об'єкт, що становить національне надбання – це унікальний об'єкт, що не піддається відтворенню, втрата або руйнування якого матиме негативні наслідки для розвитку науки та суспільства [6]. Таким чином, науково-дослідна, науково-фондова, науково-експозиційна діяльність Педагогічного музею України зі збереження, вивчення та популяризації наукового об'єкту «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477–1923 рр.), що становить національне надбання, сприяє усвідомленню ролі книги в контексті розвитку української і світової культури, збереженню історичної пам'яті, формуванню національної самосвідомості [4, 141].

Упродовж багатьох років український народ значну увагу приділяв вихованню пошани до рідної землі, готовності до захисту свого народу. Національний характер українського народу досліджували Г.Сковорода, М.Максимович, М.Костомаров, П.Куліш, К.Ушинський, Б.Грінченко та багато інших відомих вітчизняних педагогів. Педагоги О.Барвінський, О.Дорошевич, Т.Лубенець, О.Музиченко, С.Русова, І.Стешенко, Я. Чепіга, І. Юцишин та ін. заклали міцне підґрунтя процесу виховання підростаючого покоління на основі національних ідей. На необхідності виховання національної самосвідомості молодого покоління у народній школі наголошували П.Антонович, Г.Ващенко І.Волошин, П.Чубинський, Т.Шевченко, І.Франко та інші. Ця ідея не втратила своєї актуальності і нині. Під час проведення оглядових екскурсій, масових заходів, відкритті і функціонуванні виставок працівники Педагогічного музею України знайомлять відвідувача з ідеями відомих педагогів і громадських діячів з метою формування національної свідомості.

Аналізуючи праці видатних просвітників, які знаходяться у фондах Педагогічного музею України, на предмет формування національної свідомості, звернемось до думок лише кількох відомих педагогів і громадських діячів. Так, педагог-гуманіст В.Сухомлинський наголошував, «ставлення до ідеї

Батьківщини як до священного й найдорожчого облагороджує всі людські почуття, зближує, ріднить людей, очищає душі від усього, що принижує гідність» [7,513]. С.Русова увійшла в історію педагогічної думки як визначний теоретик дошкільного виховання. У своїх працях вона вибудовує концепцію національної освіти, вбачаючи саме у ній головні засади творення держави. На її думку, «першим кроком демократизації народної освіти повинна бути її націоналізація, оскільки лише націоналізуючи народну освіту, можна ввести її в свідомість народів, бо тільки рідна мова є найплодотворнішим, найприроднішим органом думки для мільйонів людей» [1,13-14]. Отже, слід зазначити, що історія української освіти і педагогічної думки допомагає виробленню творчого критичного ставлення до минулого, а всі видатні педагоги минулого домоглися значних успіхів тому, що свою педагогічну творчість будували на ґрунті народної педагогіки. Ми вважаємо, що держава може досягти значного наукового, культурного та економічного прогресу тільки завдяки формуванню і збереженню національної свідомості.

Також на власному сайті Педагогічний музей України запровадив інтерактивну виставку «Шляхами шкільного краєзнавства», одним із завдань якої є презентація ціннісно-виховних можливостей освітянського краєзнавства у процесі патріотичного виховання учнів та студентської молоді [3]. Наповнюється сайт і пізнавальними в науковому плані віртуальними виставками, що присвячені ювілеям — видатним педагогам, навчальним закладам, книжковим і періодичним виданням.

Отже, діяльність Педагогічного музею України спрямована на формування, поширення знань та збереження пам'яті нації, тобто на формування національної свідомості.

Література:

1. Губко О.Т. Формування національної свідомості юнацтва у світлі ідей Софії Русової/ О.Т. Губко// Рідна школа. — 1992. — №1— С.13—15.

2. Закон України "Про музеї та музейну справу" ".— [Електронний ресурс].—Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>

3. Інтерактивна виставка «Шляхами шкільного краєзнавства».— [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pmu.in.ua/news/chlahami_chiln_krayeznavstva/

4. Міхно О. Науковий об'єкт «Колекція стародруків Педагогічного музею України» (рукописи, стародруки та рідкісні видання 1477—1923 pp.), що становить національне надбання : збереження, вивчення, популяризація / О. Міхно // Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання : матер. Міжнар. наук.- практ. конф., м. Київ, 7—9 квітня 2015 р., Національний авіаційний університет /редкол. Тюрменко І. І. та ін. — К. : «Талком», 2015. — С. 137—141.

5. Міхно О. Національне надбання у Педагогічному музеї України [Про науковий об'єкт «Колекція стародруків Педагогічного музею України», що становить національне надбання] / О. Міхно // Наука і суспільство. — 2015. — №1—2. — С. 2—10.

6. Про затвердження Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання: постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 року № 174 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/174-97-%D0%BF>

7. Сухомлинський В.О. Народження громадянина/ В.О. Сухомлинський // Вибр. твори: В 5-ти. — К.: Рад. школа, 1997. — Т. 3. — 670 с.